

Європо, мисли тверезо!

Як європейцям реагувати на нову безпекову стратегію Трампа

Німці говорять про наслідки безпекової стратегії Трампа дедалі більш панічним тоном. Одна з причин паніки – переоцінка значення подібних документів. Національні та багатосторонні концепції безпеки мають подвійну функцію: підтверджують вибір шляху всередині країни й водночас посиляють сигнал назовні. Однак здебільшого вони лише описують те, що вже деякий час думають і роблять. Практика часто випереджає теорію та концептуалізацію.

Такі документи часто вважають більш значущими, ніж вони є. Насправді вони, як правило, не визначають конкретні дії уряду. Наприклад, незважаючи на загальний тон безпекової стратегії, Трамп ще в червні 2025 року на зустрічі НАТО в Гаазі підтримав декларацію, яка підтверджує залізню, непохитну відданість зобов'язанням Альянсу в сфері колективної оборони. Принаймні, тепер остаточно ясно, що Трамп не проводить ізоляціоністської політики, як помилково побоювалися в Європі ще кілька місяців тому. Навпаки, він, очевидно, прагне перетворити трансатлантичний союз на васалітет – аж до спроб впливати на внутрішню політику союзників. При цьому стратегія безпеки Трампа за змістом і технічним виконанням відстає від стратегічних документів попередніх президентів. Серйозні проблеми США випали з уваги. Відносини з союзниками в Європі та Азії несумісні з довгостроковими стратегічними інтересами Вашингтона.

І все ж таки до стратегії США варто ставитися не з тривогою, а виважено та тверезо (але не пасивно). Ставати віщою Кассандрою не на часі. Сам Трамп у тій-таки стратегії безпеки визнає, що Європа й досі надзвичайно важлива для США стратегічно та культурно. Трансатлантична торгівля, як і раніше, є одним зі стовпів американського добробуту. Європейці цілком здатні додати економічну складову в майбутні трансатлантичні відносини, якщо діятимуть впевнено й злагоджено. Кілька днів тому в журналі *Foreign Affairs* з'явилася стаття: *How Much Abuse Can America's Allies Take? Longtime Partners Will Soon Start to Drift Away*. В ній справедливо

зазначено, що Трампу не слід перебирати міру, бо європейці можуть відвернутися від США.

Найближчими місяцями провідні держави Європи на чолі з ЕЗ (Німеччина, Франція, Велика Британія) мають виступати єдиним фронтом і вести з адміністрацією Трампа конструктивний, а за потреби й жорсткий діалог на рівних про майбутнє трансатлантичних відносин. Не на публічній арені, якій віддає перевагу Трамп, і не в півколі глав урядів перед його столом в Овальному кабінеті, а в конференц-залах без вікон і без преси. Саме так виглядає справжня дипломатична війна за політичні шляхи. Особисте втручання глав держав і урядів потрібне, тільки якщо консультації на рівні чиновників заходять в глухий кут.

Європейці цілком здатні додати економічну складову в майбутні трансатлантичні відносини, якщо діятимуть впевнено й злагоджено

В принципі, Європа має два основні варіанти дій. Оптимістичний, бажаний шлях – переговори про перенесення центру ваги НАТО зі США на Європу. Це призвело б до регульованої європеїзації НАТО за період до десяти років, що збігається з термінами реалізації нової мети НАТО: збільшення витрат на оборону до 3,5 або 5 відсотків ВВП до 2035 року. Військову залежність від США, зокрема в оборонній політиці, можливо значно зменшити. Однак конвенційну американську військову присутність треба зберегти, хоча й в скороченому вигляді, щоб НАТО й далі було фактором стримування.

В процесі має бути підтверджено розширене ядерне стримування США в рамках НАТО. З огляду на ядерно-стратегічну стабільність між США та Росією, слід визнати, що Трампів підхід до переговорів, спрямований на співпрацю, має сенс. Адже безпека і саме існування Європи дуже значною мірою залежать від стратегічного балансу між двома ядерними наддержавами, а також від того, чи буде залучено Китай до переговорів про контроль над озброєнням. Продовження договору New START, який закінчується 5 лютого 2026 року (принаймні взаємне дотримання верхніх меж для стратегічної ядерної зброї, узгоджених в цьому договорі), в інтересах Європи. На економічному рівні ЄС може використовувати свою ринкову силу більш наполегливо, ніж Єврокомісія досі.

Якщо ж виявиться, що співпраця в формуванні трансатлантичних відносин не працює, тобто якщо Трамп продовжить політику відчуження, то фундаментальна переорієнтація європейської

зовнішньої та безпекової політики буде неминуча, хоча для цього доведеться торувати нові шляхи, кам'янисті й небезпечні. Якщо європейці не захочуть виконувати вимоги МАГА, то муситимуть домовлятися з Москвою про власний баланс інтересів, де на перший план вийде єв्रोстратегічна стабільність. Пріоритетом стане пошук способів забезпечити європейське ядерне стримування і стабілізуючий контроль над озброєнням без участі Вашингтона.

Трампова стратегія безпеки базується на тому, що російську війну в Україні треба аналізувати та розглядати не тільки в контексті Києва, а в контексті загальноєвропейської безпеки. Будь-яке переговорне рішення має посилювати, а не послаблювати безпеку Європи. Ризики ескалації і ще тривалішої війни для Києва та Європи є більшими, ніж ризики, пов'язані зі швидким, болючим для України, але врешті прийнятним переговорним рішенням.

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Гельмут В. Гансер

Гельмут В. Гансер (Helmut W. Ganser), генерал-майор у відставці, був заступником начальника відділу військової політики в Міністерстві оборони, викладачем стратегії в Академії керівних кадрів Збройних сил Німеччини і радником з питань військової політики в НАТО і в ООН.

